

Majd jelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 ft., félv. 6 ft., év-
negyedre 3 ft. o. é.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresz-
tesy Pál urak kereskedésében, hol egyes szá-
mok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordai utca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet
hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr
és egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: akiadóhivatal-
ban, Demjén László könyv- és Keresztesy Pál papir-
kereskedésében. Pesten: Zeisler M. (királyutca
60. sz.) Bécsben: Haasenstejn és Voglner (Neu-
er-Markt 11. sz.) Opperl Alajosnál (Wolffgasse 22.
sz.) Rudolf-Mosse off. Zeitungs-Agen (Stadt-Seiler-
stätte 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stutt-
gart.

Nyitási cikkek: során után 20 kr. előleg be-
küldése mellett a szerkesztőséghez címzendők.
Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a
szerkesztőséghez küldendők be.

A kolozsvárvárosi Deákpárt folyó
hó 23-án, azaz: vasárnap délelőtt 10 órakor
a Redoute helyiségében nagy gyűlést tart,
a melyen gr. Péchy Manó és Hajós János
képviselőjelöltek fogják programjokat el-
mondani.

A deákpárti összes választó-polgárok a
megjelenésre tisztelettel felkérnek.

A deákpárti igazgató-választmány.

Deák Ferencz

Pest-belvárosi képviselő beszéde választóihoz.
(Jun. 19. a Redoutuban.)

Tisztelt választó-polgárok! Negyedikben tisztelek
meg önök nagybecsű bizalmukkal és e fényes, de nehéz
állással. Rövid szavakban, de szívből fakadó érzel-
m-mel mondom köszönetet e megüszeltetésért.

Ismerem, érzem és tudom e pálya nehezégeit.
Ha visszatekintünk a multra, örömmel kecsgettem ma-
gamat azon hittel, hogy hazánk sorsa javult. (Élénk
helyeslés.) De nem elég, nem szabad egyedül a multra
tekinteni; tekintünk kell főképp a jövőre. És akkor, ha
nem riadok is el, de mégis aggódva nézek azon nagy
tömegre a teendőknél, melyek hazánkban szükségesek
és melyek nálunk még hiányoznak. (Helyeslés.) A te-
endők megvalósítása, a körülményekhez alkalmazott
keresztülvittele a legnehezebb feladat, a mihez nemcsak
tapintat, nemcsak megfontolás, hanem mint az ember
minden cselekedetéhez, az ég áldása és szerenése is
szükséges. (Helyeslés.)

A visszatekintés a multra ne tegyen, nem tehet
bennünket elbizakodottá. Sokkal, igen sokkal több meg
a teendő, mint a mi már meg van téve, mert az, mi
eddig történt, inkább csak az alapot vetette meg, inkább
csak lehetővé tette, hogy jövőre azon alapon tovább mű-
ködhessünk. (Helyeslés.) Ne elbizakodottakká tegyen ez
bennünket, hanem inkább tisztán szolgáljon, erőt és
ingert adjon.

Ha Isten eddig megsegített bennünket, magunk
iparkodása és Isten segítségével talán tovább is visz azon
pályán, melyen a haza jövőjét biztosítani és a haza min-
den lakójának jobbtlétét elérni akarjuk. (Élénk tetszés-
nyilvánítások.)

Véleménykülönbségek voltak, lesznek a politiká-
nak, mint általában az emberi működésnek minden terén.
Nem is volna jó, ha politikai véleményekben is külön-
ség nem volna; mert épen a véleménykülönbségek által
örülhetik ki az igazság. Az ellenmondás teszi élesebbé
az ész működését; tisztazza az eszméket, melyeknek
fogantatását az ember különben könnyen elhírtelen-
kedné.

Nem sajnálom, sőt óhajtom, hogy véleménykül-
önbségek igen fontos tárgyakban is legyenek. Én tisz-
telem és szeretem a hon polgárainak azon részét is, kik
ellenfeleink. (Zajos tetszés.) Csak azt adja Isten, hogy
ellenfeleink legyenek e hazában; de a polgár polgártár-
sának, — ha ellenfele is — ellensége ne legyen. (Vihá-
ros hosszas éljenzés. Nagy tetszés.)

Magyarország felvirágzása csak akkor biztos, ha
a politikai működésnek, az ellenkező irányú eljárásnak
keserűségeit nem visszük át a magán életbe. (Helyeslés);
ha azokkal, kik más véleményen vannak, ellenfelek va-
gyunk, határozottan ragaszkodunk a magunk jól meg-
fontolt nézetéhez; de ellenségek soha nem leszünk.
(Hosszasan tartó élénk tetszésnyilvánítások.)

De nem akarom türelmetlenül hosszasan fárasztani.
(Zajos felkiáltások! Halljuk! Halljuk!) Hiszen mind-
ezek oly dolgok, melyek mindnyájunk szívébe élnek.

Megőrléshetnek, hogy egyik-másik közülünk fájd-
dalmasan lesz ériutve, majd az események, majd más
emberek cselekvései által; de ha a vallás azt paran-
csolja, hogy egymás iránt kölcsönös türelemmel legyünk,
még inkább parancsolja ezt a hazafiai érzelm. (He-
lyeslés.)

Ismétlem szívből fakadó köszönetemet e
megüszeltetésért, s bizalmukért, s arra kérem önöket,
tartsák meg irányomban ezen bizalmat addig, míg meg-
érdemlem. (Percekig tartó viharos éljenzés és lelkes
felkiáltások. „Éljen Deák Ferencz!”) Igéreteket a jövőre
nem teszek; valamint nem mondottam akkor, midőn a
jelöltség elfogadására felszólítottam programot, mert
azt tartottam, hogy programom közel félszázados poli-
tikai működésem (szünni nem akaró viharos éljenzés).
Most is azt mondom, hogy e közel félszázados működé-
sem az igéret. Ennél többet tenni nem tudék, más tenni
pedig nem akarok! (Hosszasan tartó zajos éljenzés.)

A türelmetlenség fiascora vezet!

+ Köztudomás, hogy a román passiv párt,
melynek néha látható, máskor névtelenség alá rej-
tőző szellemi vezére, a talentumait ugyan nem
hevertető sem elős, hanem utópiák érdekében
fitogtató Baritiu György — a legutóbbi időben
szerfelett nagy vereséget szenvedett; hanem azért
capitulálni még sem akarok, mintha csak azon

hitben ringatnák magukat, hogy ismét elkövetkezik
az ő idejük is.

Balga hit, önámítás! Tempi passati!
A román nemzet értelmisége mindenfelé ab-
ban állapotott meg, hogy részt kell venni az or-
szágos képviselők megválasztásában, hogy az ac-
tív politika terére lépve, a román nemzetiség ve-
zetését azon államférfiak kezébe kell adni ismét,
kik e nagyszemélyű szerepre böles belatásuknál s
a gyakorlati politika küzdelemében szerzett tapasztala-
taiknál, de képességeik és állásuknál fogva is
szintugy hivatva vannak s eddig is sokat használtak
a nemzeti ügynek.

A románok két érseke, úgy tudjuk meg is-
tette a kellő lépéseket s az erdélyi román értelmis-
ség bizalmának, felhívásának ez által meg is felelt;
hanem azok, kik még mindig azon járják eszö-
ket, hogyan lehessen a románokat a télenység cir-
culus vitiosusába visszarántani, édes semmittevésre
csábítani, — nem nyughatnak meg azon, hogy a romá-
nok azok után indulnak, kik munkára szólítják
ugyan őket, de azt is bebizonyítják nekik, hogy
eredményt csak is ez által érhetnek el, hogy a poli-
tikai életben is csak fáradsággal szerezhelők meg
a vívmányok s így is csak fokról fokra hágya, lé-
pésről lépésre haladva.

Evvel a lassu, de biztos procedurával a pas-
sivisták nincsenek megelégedve; hanem azért a
fenjelzett fővezér nem akarja egykori tekintélyének
utolsó maradványát is kockáztatni, másokat állít
ki a sikra, hadd legyen ezek a románok jobb
utra terelésében az érdem — nem, a fiasco.

Ravasz és okos egy ember ez a B. ur, a hol
a szőlő nagyon sayanyu, másokra bizza az elose-
megézés. Páraflan nagylelkűség.

Azok, a kik a román intelligencia tulnyomó
nagy többségének határozata, megállapodása és
felszólalásai ellenére, a két érsek háta mögött pró-
bálják a vezérszerepet játszani Dr. Ratiu, E. Ma-
celariu és Nicola; ismeretlen, vagy is nagyon
jól ismert nagyságok, a szerdahelyi passivitás
oszlopai.

Aligha nem ezek voltak azon férfiak, kikre
Baritiu számított, hogy az általános értekezletben
majd visszahajlítják a románokat a passivitás ut-
jára.

A három türelmetlenkedő saját szakállára jun.
27-re értekezletet hív össze Gyula-Féjvárra;
felkéri a román intelligenciát: gyűljenek oda, hogy
a választások ügyében megállapodást létesítsenek.

Vajlon miért sietnek, ugyszólván kontárkodnak
e türelmetlen urak? Okaik:

mert a congressus még nincs egybehiva;
mert a választások maholnap megkezdődnek;
mert a választásokat illetőleg még mindig
nincs a románok eljárását irányzó más határozat,
mint a szerdahelyi.

Valóban fontos okok. De hát ezeket tekin-
telbe véve, miért nem tett ő B ur is úgy, mint a
román értelmiség ez országárszerte: szorgalmazta
volna az általános értekezlet egybehívását, hang-
súlyozván azt, hogy a választások később állunk.

Könnyű ezt a miérteket kitalálni. Legelőbb is
azért nem tették azt, mert a szorgalmazás által ők
is csak amolyan dii minorum gentiumoknak tün-
tek volna fel maguk és a románság előtt; ők pedig a
tetteleg elvesztett prestígezt legalább szóval fenn
akarják tartani. Hisz különben hol lenne feltalálható
ama pedestal, melyre a passivitás bálványát ismét
felállíthatnák?!

Azonban főleg azért nem sürgették a türel-
metlenkedő urak a román értelmiség által kijelölt
érséki vezéreket cselekvésre, hanem maguk látták
jónak előtérbe lépni, hogy e higgadt államférfiak-
tól nem lehet remélniök azt, hogy ezek kísérletet
tegyenek a passivitás kínai sövényének megfoná-
sára.

Pedig ez a czél — aligha tévedünk, midőn
ezt állítjuk.

Ugyanis a Ratiu, Macelariu, Nicola triumvi-
ratus hangsúlyozzák azt, hogy a román választó-
közönség néve a választásokat illetőleg ma csak a
szerdahelyi határozat lehet irányadó, t. i. a
passivitás. Sőt magát az általuk tervezett értekezlet
összehívását is főleg azzal indokolják, hogy né-
melyek a románok közül úgy vélekednek, mintha
a szerdahelyi határozat csak a multra szólott
volna.

Ez eléggé világos. A június 27-ki értekezle-
ten azt fogja a triumviratus megmagyarázni, hogy
a szerdahelyi határozat ma is kötelező.

Vajlon lesz-e ki meghallgassa e böles érte-
kezletet? Mi azt hisszük, hogy kevesen lesznek a
kiválasztottak. Fiasco lesz, ha nem is a Baritiu.

Legújabb táviratok.

Sz.-Ujvár, június 20. Lukács Béla és Mol-
nár Antal jobboldali követek lettek.

Zágráb, jun. 18. A klub értekezések folyvást
tartanak. A részletes kérdésekben nehézségek mutat-
koznak, melyek részben személyes indulatoságokon ala-
pultak. A tárgyalások mindamellett holnap alkalmasint
bevégeződnek, a miért is nem tartatik országos ülés. Ma
az érseknél díszbéd lesz.

Berlin, jun. 19. A „Prov. Corr.” megerősíti, hogy
a francia terület melőbbi odahagyása miatt a hadi-
kár térítés hátralékának lefizetése tárgyában Franciaor-
szággal tárgyalások kezdettek; e lap a német kormány
előzékenységet úgy emeli ki, mint a jelenlegi francia
kormány iránti bizalom tényét. A legközelebbi napokban
folyt előleges értekezések alapján Franciaország határo-
zott javaslatot rövid idő várható A tárgyalások Párisban
lesznek.

Madrid, jun. 18. A radikális lapok az egyháznak
az államtól való elválasztását nemzeti felfegyverkezést, a
cortes feloszlatását, jó kormányzatot és takarékoságot
kivánnak. Zorilla mint a kabinet elnöke letette az esküt.

Salamon Ferencz programja

Tordamegye alsókerületének választóihoz!

(Folytatás.)

Vidéki városaink buzgalma pénzintézetek fölállítá-
sában igen szükséges és dicséretes, de fölvirágzásuk, s
köztük Tordáé is, újra meg újra polgárai magániparko-
dásától és jó tulajdonaitól függ első sorban.

Nem kétkedem ezen részben is a haladásban és fé-
nyes sikeren.

Fölösleges mondanom, hogy az ipar és kereske-
dés korántsem zárna ki a mezei gazdaság haladását, —
sőt annak újabb lendületet adna. Az ország e részben
sem télen. Az erdélyi birtokviszonyok rendezése, s kü-
lönösen a tagosítás, telekkönyv bevitelle által módot ad a
sikeresebb előmenetelre, s a nem messze fekvő kolozs-
monostori országos gazdasági iskola az ezen szakbeli
képződésre. Az iparoság fejlődésével a gazdasági ipar sok
menek van meg bő eleme Torda határában és környé-
kén, melyeket előre lehetetlen megjósolni; annak útjait
csak a polgárok és birtokosok szakértelme, szemessége
és vállalkozó szelleme fogja feltalálni, de feltalálható
nem egy minden bizonnyal, csak ismeret és vállalkozó
szellem kell hozzá.

A gyáripárban is csak az általánosan ismert ső és
a kitünő szindi agyag mintegy csak a vállalkozókra vár-
nak. És kétségkívül van a természetből oly változatosan
kiállított vidéken még nem egy elrejtett felhasználható
gyárananyag.

A mi a város emelkedésének más tényezőit illeti,
a közlekedési viszonyok tekintetében sem volt mostoha
a természet iránta. Az országos közlekedést korábban
a Kolozsvártól délre haladó országút mozdította elő.
Most vasút fogja hatványozni ezen közlekedés forgalmát.

Nem vagyok beavatva azon okokba, melyek miatt
az erdélyi vasút egyik főága nem ejtette közvetlenül ut-
jába Tordát. Nem merészkedhetem ítéletet mondani rész-
letes helyi és alapos szakismeret nélkül az általam élén-
ken óhajtott létesítés elmaradásáról.

De egyet tudok. S ez az, hogy kissé tulzott kér-
kedés, mintha Torda előbbi képviselőjének erőfeszítése
vita volna ki, hogy a város vasuti szárnyvonalat kapjon.
Meg vagyok győződve, hogy ha nem lesz vala is amaz
oly nagy befolyással dicsekvő uraság Tordának képvisel-
ője, és minden erejét a szárnyvonal ellen fordítja vala,
az még is létesül. Hiszen maga mondja, hogy mások az
akkori baloldaltól meg akarták gátolni, s annak dac-
zára is elhatározatotott. Avagy e részben is a kisebbség
szabott volna törvényt?

A másik, a mit ezen tárgyban tudok, az, hogy
nem is élelkerés, az már tapasztalásokban gazdag mai
korunkban, vajjon a vasuti főerek állomását képezi-e
egy-egy város, vagy egy szárnyvonalnak végpontját.
N.-Körös, Félégháza az ország fővonalában esnek mint-
egy 20 év óta. Czepléd pedig két vonal találkozási pontja
és pihenő főállomás. Mindemellett alig látszik rajtuk más
változás, mint n mi talán vasut nélkül is meg lett volna.

A vasuti állomás nem tengeri kikötő, a hol ha nem
rakodik le és fel a hajó, legalább életmet s más szüksé-
geseket vásárol népe. A vasuti állomáson csak az az áru
számítható forgalomnak, mely oda van adressálva, s az
utas, a kinek utazási induló vagy végpontja azon állomás.
A többi legfőbb krajczárokat hagy ott, egy-egy pohár
vizért.

Egy-egy állomás csak két feltétel alatt veszi nagy
hasznát a vasutnak. Egyik, ha maga elég gazdag nyers
anyagokkal és gyártmányokkal, másik az, ha egy jó-
kor vidék vicinális kö- vagy vasut által, vagy vízi közle-
kedés útján van összekötve vele, s ezen helyiségek azon
állomást érik legközelebb szállítványaik vasutra tételére
vagy a vasutról való átvételre. Különösen az utóbbi fel-
tételt nélkülözök hazánkban a vasuti állomások, s legin-
kább az alföldiek az év nagyob részében.

Ha e két feltétel megvan, egy szárnyvonal nem
hátrány, sőt utóbbi tekintetben előny. Mert a szárnyvonal

végpontja egyelőre tölt pont, minden szomszéd versenyző
állomás nélkül.

Igy Tordánál a rajta fölül fekvő helyiségek, Ara-
nyoszzék egy része és a Csány, Peterd, Jára feleli vidékek
itt lelik meg a legközelebbi torkolatot az országos forga-
lomhoz.

Ha a megye ezen részén minden pontjához jó
kötutak készülnek, az oly folytonos előny, melylyel kevés
vasuti állomás dicsekedhetik széles Magyarországon.

Tordának és a megyének fontos volt az az ország-
ut is, mely Kolozsvárról délre tartva, Tordán ment ke-
resztül. Ez volt az országos vonal. De ezen vonal ott
ment át, a hol a megye legkeskenyebb, ugyszólván ne-
hány jó puskalövésnyi. Alig ér ki Kolozsmegyéből, hogy
Aranyszzéket érje.

Tordát nem ezen ut tette eddigelő is egy megye fő-
városává és egy terjedelmes vidék főpiacává. Provinci-
alis forgalmi fontosságát az adta meg, hogy középállást
foglalt el a keleten elterülő termékeny Mezőség közt,
melybe már határa belesik, és a nyugaton szintén elég
közeli hegyes és havasi vidék közt, melylyel csaknem föl
Abrudbányáig az Aranyos szép völgye által kötötte ösz-
sze a természet.

Ennélfogva egy keletől nyugatnak tartó jó ut, mely
Tordától egyfelől behatol a Mezőség szívébe, másfelől az
Aranys völgyen fel a lupsai és topánfalvi havasok közé,
fontos a városra és környékére nézve.

Örömteljes meglepetéssel hallottam, hogy Lupsa
tájáig a tengelyen való közlekedés számára jó karba
van téve. A tüzi- és építő-fában szegény Torda, és az
abban valódi inséget látó Mezőség számára, egyebet nem
véve is, megbecsülhetetlen vívmány az.

De fődolog az, hogy Torda fejlesztése productiv
munkásságát és kereskedelmét. Az emelkedő városok
mai világban csak úgy szorultak a vasutra, mint a vasut
rájuk, azaz nem a városnak szükséges keresnie vasutat,
majd fölkeresik őt az élénk forgalomból kamatozást remé-
lő vasuti vállalatok.

Időelőtti volna egy aranyosvölgyi hegyi vasuttal
kecsgetetni magunkat; de mind Torda, mind az abrudbá-
nyai táj gyarapodásával az nem tartozik a jövőendő le-
hetlensége közé.

Óhajtsaimat, reményeimet fokozza az, hogy Tor-
dát a legtisztább magyar városnak tudom az erdélyi me-
gyékben. Anyagi és szellemi felvirágzásában a magyar-
ságot a maga legszebb fényében látom tündökölni nem-
csak közvetlen környékére és vidékére, nemcsak a me-
gyére, hanem bizonyos tekintetben a nemzetre is.

Ezen város példája egymaga is elegendő lenne
megozáfolni a mindnyájunk által óhajtott esetben amaz
általános balítéletet, mintha a magyar képtelen volna az
ipar fejlesztésére, a nemesebb polgári életre, vagy más
szókkal az ujkori civilizáció egyik főkéllékére. A külföld
hiszi rólsunk s az eddigi tapasztalásból nem bírjuk eléggé
megozáfolni, hogy Magyarországon csak ott van ipar,
kereskedés, csak ott található polgári rend, a hol nagyobb
tömegekben német bevándorlók telepedtek meg.

Ezt hathatósan meghazudtolni mindenekelőtt az er-
délyi magyar városok, s köztük Torda van hivatva.

És, uraim, tudni kell azt, hogy valamint ezen Kár-
pát-övedzte hazában más állam, mint magyar állam le-
hetetlenség, mert helyébe nem képzelhetünk, egyebet,
mint szétszakadt, magukban tehelten tagokat vagy kü-
lön-külön nagyobb államok hódítolt provinciáit, valamint
mondom, ezen földön csak magyar állam lehetséges, ugy
meggyőződésem szerint vagy nem lesz civilizáció, vagy
annak magyarnak lennie.

Némelyek azon hitben vannak, hogy civilizációt
s vele ipart lehet külföldről hozatni. Ez nagy tévedés.
Nem oseh porcellán s nem brünni posztó az, melyet
készen meghoz, mint „gyors árut” a vasut.

Sem ipart, sem tudományt, sem irodalmat nem
adnak saját munkánk nélkül az istenek. Saját viszonya-
inkhoz és saját tehetségeink szerint mindezt önmagunktól
kell kifejtenünk. Tanulnunk lehet, s mulhatatlanul tanul-
nunk kell az idegenektől, példájukat versenyre buzdításul
kell fölhasználnunk. Mai korban a világ minden nemzete
tanul minden civilizált néptől.

De uraim, ezen tanulás nem tanulás többé, hanem
buta eszű majmolás, ha azon nyersen átveszünk a szom-
szédától, a mint találjuk. Nem szokott ez sikerülni, nin-
csen áldás rajta. Saját eszünk, módjaink és viszonyaink
szerint kell azt átdolgoznunk. Akkor csinálni fogjuk nem
egészen azt, hanem gyakran valami jobbat és tökélete-
sebbet, mint a szomszéd.

A minden megfontolás nélküli utánzó közös sorsa,
hogy sem a minált egy-egy ágban el nem érik, sem a
példányul vettek haladásával lépést tartani nem képesek.
Mindig jóval hátrább kullognak s még csak remény
sem lehet, hogy valaha utolérjék, a kit követnek.

Az angol, francia, német átveszik egymás talál-
mányait, de a köznevelődés s az élet minden ágában
mennyi különbség van köztük! Minden kicsinyeség s
minden nagy művön rajta van a nemzeti sajátág bélyege.
S bátran el lehet mondani, ezen bélyeg nélkül maga a
mű vagy intézmény korántsem állana az abszolút tökély
azon fokán, melyen áll.

